

Michel Foucault กับรัฐเสรีนิยมใหม่ : วินัย/วิชา และสภาวะปกติ/สภาวะที่ผิดปกติ*

อาจารย์ธเนศ วงศ์ยานนาวา**

วินัย (discipline) มีเป้าหมายอยู่ที่การควบคุมร่างกาย ทั้งนี้ก็เพื่อให้ร่างกายสามารถให้อรรถประโยชน์ (utility) ต่างๆ ได้ โดยวินัยที่ว่านี้เป็นวินัยที่แตกต่างไปจากวินัยของพระ เพราะวินัยของพระมีเป้าหมายที่จะปฏิเสธอรรถประโยชน์ที่ดำรงอยู่ในโลกนี้ เป้าหมายของวินัยสำหรับพระอยู่ที่มีการมีชีวิตที่เรียบง่าย สมถะ และพุ่งเป้าไปสู่โลกหน้า นอกจากนั้นวินัยก็ยังแตกต่างไปจากแนวความคิดเรื่องการให้บริการ (service) ทั้งนี้การให้บริการดำเนินไปในลักษณะที่คงที่ไม่มีมีการวิเคราะห์เป็นการเชื่อฟังคำสั่งอย่างเด็ดขาด ไม่มีการแยกแยะรายละเอียด ส่วนปลีกย่อยต่างๆ ในขณะที่วินัยเกี่ยวข้องกับศิลปะของการใช้ร่างกายมนุษย์ (the art of the human body) ที่ให้ความสำคัญกับรายละเอียดปลีกย่อย แนวความคิดแบบนี้เป็นแนวทางของวินัยของพระ เพราะถือว่าพระผู้เป็นเจ้ายอมไม่ละเลยรายละเอียดปลีกย่อย วินัยจึงเป็นกายวิภาคทางการเมืองเรื่องรายละเอียด (political anatomy of details)¹

* ปรับปรุงเพิ่มเติมจากเอกสารประกอบคำบรรยายสำหรับ “โครงการอาศรมวิจัย” ของคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย วันที่ 31 กรกฎาคม 2546 ในหัวข้อ “คุยเฟื่องเรื่อง Foucault: วินัยและอำนาจ” โดยเอกสารชิ้นนี้ปรับปรุงและเพิ่มเติมจาก “Michel Foucault กับ สภาวะปกติและสภาวะที่ผิดปกติ (Abnormal)” อันเป็นเอกสารประกอบคำบรรยายสำหรับ “บุคลิกภาพและการปรับตัว” ภาควิชามานุษยวิทยา คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร วันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2545

** อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

¹ Michel Foucault, *Discipline and Punish: The Birth of Prison*, (London: Allen Lane, 1977), p.139.

วินัยคือความสัมพันธ์เชิงอรรถประโยชน์และการว่านอนสอนง่ายหรือการทำให้เชื่อ (docility)² ในขณะเดียวกันวินัยก็เพิ่มพลังในการผลิต แต่พร้อมๆ กันนั้นก็กลับทำให้พลังทางการเมืองลดลง เพราะร่างกายกลับกลายเป็นอาณาเขตที่มีแต่ความเชื่อยชา ยอมรับ อำนาจแต่โดยดี³ ความหมายของวินัยในตอนเริ่มแรกนั้นหมายถึงการทำลายล้างสิ่งที่เป็นภัยอันตรายสำหรับสังคม วินัยเป็นกลไกสำคัญในการควบคุมให้บุคคลอันตรายต่างๆ เหล่านี้ อยู่ในตำแหน่งแห่งที่ถูกต้อง ทั้งนี้การกำหนดให้คนที่อันตรายเหล่านี้อยู่ในตำแหน่งแห่งที่ถูกต้องเท่ากับเป็นการเปลี่ยนสถานะที่อันตรายของคนเหล่านี้ให้กลายเป็นสิ่งที่เป็นประโยชน์

ในขณะเดียวกันวินัยก็ยังมีความหมายของการเป็น “วิชา” ทั้งนี้ความเป็นวิชาจะมีบทบาทสำคัญในการกำหนดความสนใจและประเด็นในการแสวงหาและสร้างองค์ความรู้ เช่น กำหนดว่าอะไรคือวิชาสังคมวิทยา อะไรคือวิชามานุษยวิทยา หรือถ้าจะกล่าวอีกนัยหนึ่ง อะไรคือขอบเขตของวิชาต่างๆ เหล่านี้ ที่ทำให้แตกต่างไปจากวิชาอื่นๆ ฯลฯ สำหรับในการเป็น “วิชา” นี้ยังเกี่ยวข้องกับการเป็นสถาบันทางสังคมและโดยทั่วไปแล้วเป็นสิ่งที่ไม่สามารถจะแยกออกไปจากกลไกของรัฐได้ ความรู้ที่อยู่ในกรอบของความเป็นวิชานี้จะได้รับการยอมรับและมีการระบุถึงความสำคัญได้โดยผ่านกลไกของรัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สถาบันการศึกษาระดับสูง⁴ ภายใต้กลไกของความเป็นรัฐประชาชาติ (nation-state)

การสร้างวินัย/วิชาจึงเป็นปฏิบัติการที่ดำรงอยู่ในสถาบัน เช่น ทหารและโรงเรียน วินัยเป็นสิ่งที่มีความเชื่อและปริณิณชาติที่ชัดเจน ในราวศตวรรษที่สิบเจ็ดและสิบแปดวินัยเป็นผลผลิตที่เริ่มมีกระจายตัวไปทั่วในส่วนต่างๆ ของสังคมยุโรปตะวันตกจนกลายเป็นสิ่งที่นักปรัชญาฝรั่งเศสอย่าง Michel Foucault เรียกว่า “สังคมวินัย” (disciplinary society) ครั้นถ้าจะพิจารณาภายใต้กรอบของการศึกษาภาคบังคับและการขยายตัวของการศึกษา ระดับสูงโดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับมหาวิทยาลัยที่ดำเนินไปพร้อมกับความต้องการของรัฐ ประชาชาติ และความจำเป็นของการพัฒนาการทางเศรษฐกิจก็ยิ่งทำให้สังคมวินัย/วิชาขยายตัวมากขึ้น แต่การเป็น “สังคมวินัย” เป็นสิ่งที่ไม่มีอาณาเขตที่ชัดเจนขนาดนั้น ในทาง

² Michel Foucault, *Discipline and Punish: The Birth of Prison*, p.137.

³ Michel Foucault, *Discipline and Punish: The Birth of Prison*, p. 138.

⁴ ดู Pierre Bourdieu, *In Other Words*, translated by Matthew Adamson, (Stanford: Stanford University Press, 1990); Fritz Ringer, *Fields of Knowledge: French Academic Culture in Comparative Perspective, 1890-1920*, (Cambridge: Cambridge University Press, 1990)

ตรงกันข้ามสังคมวินัยต้องไม่มีอาณาเขตที่แยกออกเป็นส่วนๆ เพราะไม่เช่นนั้นก็ไม่สามารถที่จะเรียกได้ว่าเป็น “สังคมวินัย”

การขยายตัวของวินัยในสังคมทำให้ไม่ต้องมีอาณาเขตของความเป็นวินัยที่แน่ชัดอีกต่อไป วินัยไม่ได้ทำหน้าที่แบบการควบคุมคนบ้าให้จำกัดอยู่ในอาณาเขตของโรงพยาบาลบ้า วินัยเป็นกลไกเทคนิคที่ใช้ได้กับคนทุกคน วินัยไม่ได้ต้องการการแบ่งแยกคนออกเป็นประเภทต่างๆ เพราะถ้าไม่เช่นนั้นก็ไม่สามารถที่จะกล่าวถึง “สังคมวินัย” ได้ สังคมวินัยเป็นสังคมที่ทำให้ทุกสิ่งทุกอย่างมีความเหมือนกันจนกลายเป็นองค์อินทรีย์ (organic) ที่มีความเป็นหนึ่งเดียว วินัยสร้างความต่อเนื่อง (continuity) ไม่มีการขาดตอน ในขณะที่เดียวกันก็สามารถที่จะปรับตัวให้เข้ากับส่วนต่างๆ ของสังคม ในแง่นี้วินัยจึงเป็นกลไกที่มีความสำคัญมากในการสร้างความเป็นรัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งรัฐประชาชาติ เพราะวินัยสร้างความเป็นเอกพันธ์ (homogeneity) ให้กับมวลสมาชิกในสังคมที่ทำให้การควบคุมสามารถที่จะเกิดขึ้นได้ในระดับบุคคล

แม้ว่าบุคคลในที่นี่จะมีความเหมือนอยู่ในตัว แต่ด้วยวินัยนั่นเองที่สร้างสถานะของความเป็นปัจเจกชนขึ้นมา สำหรับ Foucault การเป็นปัจเจกชนนี้ไม่สามารถที่จะแยกออกจากโครงสร้างทางอำนาจทางการเมืองที่พัฒนาขึ้นมาตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่สิบหก ความเป็นปัจเจกชนไม่สามารถที่จะแยกออกจากสถานะของความเป็นรัฐสมัยใหม่ได้ การใช้วินัยในการสร้างความเป็นปัจเจกชนขึ้นมานั้นเป็นสิ่งที่ไม่สิ้นเปลือง ประหยัด ไม่เปิดช่องมากมายให้กับการต่อต้าน และยังไม่เสี่ยงภัยมากเกินไป⁶ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเปรียบเทียบกับการใช้อำนาจดิบ ๆ

วินัยเป็นรูปแบบของอำนาจที่กระทำต่อบุคคลให้เกิดความเป็นปัจเจกชนวินัยเป็นการกระทำที่กระทำต่อตนเองอันเป็นลักษณะภายใน (internal) มากกว่าที่จะเป็นการกระทำที่มาจากภายนอก วินัยจึงไม่ใช่อำนาจในรูปแบบของข้อห้าม การปิดกั้น แต่เป็นกลไกที่สร้างที่สามารถจะทำให้บุคคลสำนึกได้ว่ามีความสามารถที่จะเปลี่ยนแปลงหรือทำอะไรได้ วินัยเป็นสิ่งที่กระทำโดยตนเองเพื่อตนเองและเป็นของตนเอง วินัยจึงมีผลในเชิงของการผลิต (production)

⁵ Michel Foucault, “The Subject and Power”, in James D. Faubion, ed., *Michel Foucault: Power, The Essential Works of Foucault, 1954-1984, Vol. III* (New York: The New Press, 2000), p. 332, 336.

⁶ Michel Foucault, “Truth and Power”, in James D. Faubion, ed., *Michel Foucault: Power, The Essential Works of Foucault, 1954-1984, Vol. III* (New York: The New Press, 2000), p. 120.

ในความคิดของ Foucault รูปแบบใหม่ของความเป็นบุคคลหรือการเป็นขั้วเจด (subject) นั้นต้องการรูปแบบใหม่ ที่ไม่ใช่ “ปัจเจกชนที่เกิดขึ้นจากวินัย” หรือถ้าจะกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ทำอย่างไรถึงจะมีปัจเจกชนที่หลุดพ้นออกจากกลไกแห่งอำนาจได้ ทั้งนี้ ความมีวินัยที่สร้างความเป็นปัจเจกชนผูกพันอยู่กับโครงสร้างอำนาจของรัฐสมัยใหม่มากกว่าที่จะเป็นปัจเจกชนที่ต่อต้านความเป็นรัฐแบบที่เข้าใจกัน การหลุดออกจากปัจเจกชนที่ผูกติดอยู่กับความเป็นรัฐสมัยใหม่จึงเป็นเป้าหมายสำคัญในการปลดปล่อย⁷

นักปรัชญาฝรั่งเศสอย่าง Francois Ewald เห็นว่า ในความคิดของ Foucault นั้น ปทัสถาน (norm) เป็นกลไกที่จะเปลี่ยนแปลงวินัยในฐานะที่เป็นตัวแยกประเภทของความแตกต่างหรือถ้าจะกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ วินัยในฐานะที่จัดการกับคนที่สังคมเห็นว่าเป็นปัญหา โดยคนที่เป็ปัญหาเหล่านี้ก็จะอยู่ในสถานะของการปิดล้อม (blockade) หรือกำหนดพื้นที่สำหรับกักกัน และจะต้องมีการใช้วินัยในฐานะกลไก (mechanism) เพื่อการปฏิรูป โดยการเปลี่ยนแปลงนี้ก็คือ การเปลี่ยนแปลงสภาวะในเชิงลบของวินัยให้กลายเป็นสภาวะในเชิงบวก⁸

ปทัสถานของการมีวินัยทำให้สังคมสามารถที่จะกลายเป็นสังคมวินัยได้ การมีวินัยในระดับของสังคมทำให้ทุกสิ่งทุกอย่างกลายเป็นสิ่งปกติ (normal) หรืออยู่ในปทัสถาน โดย Ewald เห็นว่าปทัสถานจะเป็นตัวเชื่อมสถาบันทางวิชาต่างๆ เช่นสถาบันในการผลิตความรู้ในเรื่องของความมั่งคั่ง เช่น เศรษฐศาสตร์การเมือง ความรู้ในทางการเงิน ฯลฯ ทั้งนี้ สถาบันในการผลิตความรู้นั้นเป็นสถาบันทางวินัยไปในเวลาเดียวกัน ในขณะที่ความรู้ อาจจะเป็นความรู้ที่มีเป้าหมายหรือประเด็นในการศึกษาที่แตกต่างกันไป แต่สาขาวิชาในฐานะวินัยนั้น ก็ทำให้วิชาต่างๆ เหล่านี้มีความเป็นเอกพันธ์ ความสัมพันธ์ของสาขาวิชานั้นจึงเป็นทั้ง “สหสาขาวิชา/สหวินัย (interdisciplinary) ไปในตัว”⁹

ในแต่ละสาขาวิชาก็มีกรอบและพื้นที่ที่แตกต่างกันออกไปแต่ละสาขาวิชาจะมีพื้นที่สำหรับศึกษา พื้นที่ของแต่ละสาขาวิชาจะมีแนวทางหลักหรือประเด็นที่แต่ละสาขาวิชาต้องการที่จะศึกษา ในวิชาอย่างเช่นสังคมวิทยาก็มีกรอบอยู่ที่ความเป็นสังคม (society)

⁷ Michel Foucault, “The Subject and Power”, p. 336.

⁸ Francois Ewald, “A Power Without an Exterior” in *Michel Foucault: Philosopher*, translated and edited by Timothy J. Armstrong, (Hemel Hempstead: Harvester Wheatsheaf, 1992), p. 170.

⁹ Francois Ewald, “A Power Without an Exterior” p. 171.

สภาวะของความเป็นสังคมเป็นผลผลิตอันใหม่ของสภาวะสมัยใหม่ที่มีความแตกต่างไปจากคุณลักษณะของความเป็นชุมชน และโดยเฉพาะอย่างยิ่งปัจเจกชนอันเป็นหน่วยการวิเคราะห์ที่เป็นรากฐานของวิชาจิตวิทยา ในขณะที่รัฐศาสตร์นั้นก็จะเป็นพื้นที่ทางการเมืองที่วางกรอบอยู่ภายใต้การดำเนินงานของรัฐ โดยรัฐนี้ก็จะเป็นการให้ความสงบสุขและความปลอดภัยแก่มวลสมาชิก ถ้าจะกล่าวอีกนัยหนึ่งรัฐจะดำรงฐานะของผู้พิทักษ์ชีวิตและหลีกเลี่ยงสภาวะของสงคราม

ความรุนแรงและสงครามจึงเป็นสิ่งที่ถูกกำหนดให้อยู่ “นอก” พื้นที่ของความ เป็นรัฐ สงครามจึงเป็นสภาวะที่เบี่ยงเบนออกจากปกติสถานของความสงบสุขที่รัฐพึงสมควรถือจะมอบให้ มากกว่าที่จะถือว่าสงครามเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตในเมือง หรือถ้าจะกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ สงครามในฐานะสภาวะที่เป็นปกติ เพราะเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตประจำวัน เช่น สงครามในฐานะวิถีชีวิตแบบพวกมองโกล เป็นต้น แต่นั่นก็เข้าใจว่าแนวความคิดเรื่องสงครามจะถูกกำจัดออกไปจากพื้นที่ของความรู้แบบอื่นๆ สงครามยังเป็นแนวความคิดสำคัญของประวัติศาสตร์ และความคิดเรื่องการทำสงครามเป็นสิ่งที่กระทำในการเขียนประวัติศาสตร์นับตั้งแต่ศตวรรษที่สิบแปดเป็นต้นมา¹⁰ สงครามจึงเป็นสภาวะที่เบี่ยงเบนออกจากมาตรฐานปกติ

II

การเบี่ยงเบน (deviance) ย่อมหมายถึงการห่างออกจากค่ามาตรฐานที่แสดงถึงความเป็นปกติ หรืออาจจะกล่าวได้ว่าเป็นการเบี่ยงเบนออกจากค่ามาตรฐานทางสถิติ โดยความเป็นปกติหรือ Normal ไม่ได้หมายความถึงแค่สภาวะแห่งความเป็นจริงที่เกิดขึ้นซึ่งแสดงออกถึง ความคงที่หรือความคงเส้นคงวา แต่เป็นความปกติที่ไม่มี การเบี่ยงเบน ไม่มี การเอนเอียงไปด้านใดด้านหนึ่ง ความเป็นปกติจึงใกล้เคียงกับความเป็นกลาง ไม่เอียงไปทางซ้ายหรือทางขวา ในบางครั้งสภาวะของความปกติก็หมายถึงความสมดุล

¹⁰ Michel Foucault, "Society Must be Defended": Lectures at the College de France, 1975-76, edited by Mauro Bertani and Alessandro Fontana, translated by David Macey, (New York: Picador, 2003), p. 172.

ทั้งนี้คำว่า Normal หรือ *Normalis* มาจากคำว่า *Norma* อันหมายถึงกฎ (rule) ในแง่นี้คำว่า *Norma* อันเป็นภาษาละตินและ *Nomos* ในภาษากรีกซึ่งหมายถึงกฎหมายนั้น ก็มีความหมายใกล้เคียงกัน นอกจากนี้ความหมายของคำว่า Normal ยังหมายถึงสิ่งหรือสภาวะที่ควรจะเป็น ในอีกแง่หนึ่งแล้วสภาวะของความเป็นสิ่งปกติสามารถที่จะหมายถึงสภาวะในอุดมคติ ความหมายอีกความหมายหนึ่งของคำนี้ก็คือสภาวะที่ผู้คนหรือสรรพสิ่งจำนวนมากเป็นไปในแบบนั้นๆ ในที่นี้จำนวนจึงเป็นตัวกำหนดความปกติ

สำหรับในทางการแพทย์สภาวะปกติเป็นขั้นตอนที่เป็นเป้าหมายสำคัญในการบำบัดหรืออีกนัยหนึ่งก็คือสภาวะที่พึงปรารถนา อย่างไรก็ตามคำว่า Normal เองเป็นสิ่งที่ไม่มี ความหมายที่ชัดเจน สภาวะปกติจึงเป็นสภาวะที่ให้แต่ความคลุมเครือ โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าเกี่ยวข้องกับสภาวะที่พึงปรารถนา (desirable) มากกว่าที่จะเป็นสภาวะที่ดำรงอยู่ในขณะนั้น สภาวะความเป็นปกติจึงอยู่ในอนาคตมากกว่าปัจจุบัน เพราะเป็นสภาวะที่เต็มไปด้วยความอยากจะทำให้เป็น

การที่ Normal เป็นสภาวะของการสร้างคุณค่าที่อยากจะให้มีหรือให้เป็นอันเป็นเป้าหมายที่ต้องบรรลุนั้นก็ทำให้คิดต่อไปได้ว่า ในที่สุดแล้วทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่ในโลกนี้เป็นเพียงสภาวะที่ไม่มี ความแน่นอนหรือเบี่ยงเบนไปจากสภาวะปกติด้วยกันทั้งสิ้น เมื่อเป็นดังนี้ความเป็นปกติหรือไม่เบี่ยงเบนจึงเป็นสิ่งที่มนุษย์ต้องการที่จะแสวงหามากกว่าที่จะเป็นสภาวะที่เป็นอยู่จริงก่อนที่จะมีมนุษย์ นี่เป็นการแสดงออกถึงค่านิยมและการประเมินคุณค่าอะไรบางอย่างที่มีอยู่ก่อนแล้ว¹¹

ดังนั้นจึงไม่ใช่เรื่องแปลกอะไรที่คำว่า Normative โดยเฉพาะอย่างยิ่งในความหมายทางปรัชญาแสดงให้เห็นถึงการประเมินคุณค่า โดยการประเมินคุณค่านี้เป็นไปตามมาตรฐานหรือกฎเกณฑ์ที่ใช้กันอยู่ สำหรับการมี Normative ก็เป็นความพยายามที่จะสร้างมาตรฐานอะไรบางอย่างให้เกิดขึ้น ในที่นี้ถ้าจะกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ *วิชาพฤติกรรมเบี่ยงเบน* จึงเป็นวิชาศีลธรรมในเชิง “ปฏิบัติกร” มากกว่าที่จะเป็นศาสตร์ในความหมายของการแสวงหาความจริงที่เป็นกลาง พฤติกรรมเบี่ยงเบนจึงเป็นวิชาการประเมินคุณค่าทางสังคมที่ใกล้เคียงกับการประเมินความดี ความเลว ความงามและความน่าเกลียด นี่เป็นความชัดเจนของวิชาการแห่งการจัดระเบียบสังคมที่เปี่ยมสมบูรณ์ไปด้วยแรงปรารถนาหรือ

¹¹ Georges Canguilhem, *The Normal and the Pathological*, with an Introduction by Michel Foucault, translated by Carolyn R. Fawcett (New York: Zone Books, 1991), pp. 125-127.

ความอยากของมนุษย์ในการควบคุมมนุษย์ วิชาพฤติกรรมเบี่ยงเบนจึงเป็นการสร้างความ เป็นรูปธรรมแห่งจริยธรรมและศีลธรรมของสิ่งที่พึงปรารถนา

สภาวะปกติในทางสังคมไม่ใช่เรื่องของการดำรงอยู่ที่เกิดขึ้นจากกฎตามธรรมชาติ ดังเช่นธรรมชาติที่ดำเนินไปตามกฎทางกายภาพตามหลักทางวิทยาศาสตร์กายภาพ แต่สภาวะ ปกติกลับเป็นเป้าหมายสุดท้ายที่มนุษย์มุ่งมั่นที่จะไปให้ถึง ดังราวกับว่าสภาวะปกติเป็น สภาวะที่ไม่แตกต่างไปจากการดำรงตนอยู่บนสวรรค์ที่มนุษย์สามารถดำรงความเป็นอมตะ โดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงหรือเบี่ยงเบนอีกต่อไป ในแง่นี้ความเป็นสภาวะปกติจึงเป็นสิ่งที่ ต้องสร้าง หรือถ้าจะกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือความจำเป็นที่ต้องการการปรับตัวและปรับเปลี่ยน แต่ถ้าจะพูดให้แรงและหนักแน่นขึ้นไปอีกก็คือ จำเป็นที่จะต้องถูกบังคับให้เป็นไปตามแบบ ที่ต้องการ

ในแง่นี้แล้วสภาวะของการดำรงอยู่ในโลกจึงไม่มีโอกาสที่จะยอมปล่อยให้อะไรเป็น อย่างที่มันเป็นอย่างนั้น เพราะอย่างน้อยๆ ที่สุดสภาวะที่เป็นปกตินั้นก็ไม่สามารถที่จะ กล่าวได้อย่างง่าย ๆ ว่าเป็นสภาวะตามธรรมชาติ ทุกอย่างต้องอยู่ภายใต้ความต้องการที่จะ เปลี่ยนแปลงสิ่งต่างๆ ให้เป็นไปตามความปรารถนา ในที่นี้ถ้าจะกล่าวอีกนัยหนึ่งการ ควบคุมธรรมชาติก็เป็นสิ่งที่ต้องทำเพื่อให้เกิดสภาวะปกติ หรือถ้าจะกล่าวให้ดีกว่านั้นก็คือ สภาวะของมนุษย์นั้นเป็นสิ่งมีชีวิตที่มีศีลธรรม (moral being) มากกว่าที่จะเป็นเพียงสิ่งมี ชีวิตที่ไร้ศีลธรรม หรือเป็นสัตว์ที่ดำเนินชีวิตไปตามธรรมชาติ การประเมินคุณค่าจึงมา พร้อมกับความเป็นมนุษย์ที่ดำรงอยู่ภายใต้เงื่อนไขทางประวัติศาสตร์ กาลเวลาและสถานที่

สภาวะของการมีศีลธรรมจึงนำไปสู่ผลิตผลอะไรบางอย่างที่เรียกว่าได้วางม ด้รราว กับว่าทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ไม่มีอะไรที่ว่างเปล่า กฎแห่งความดีและเลวก็กลับกลายเป็น กฎแห่งการแลกเปลี่ยนที่ไม่แตกต่างไปจากการแลกเปลี่ยนในทางเศรษฐกิจ กฎเกณฑ์ที่ บังคับพฤติกรรมมนุษย์ให้เป็นไปตามกฎนั้นเป็นข้อห้ามที่จะให้เป็นอย่างไรแบบตายตัวที่มาก ไปกว่า "ข้อเสนอว่าควรจะเป็นอะไร อย่างไร" ในแง่นี้กฎจึงกลายเป็นสิ่งที่ไม้อาจจะเรียกได้ ว่า Normal ในความหมายดั้งเดิม สิ่งที่มีความสำคัญในที่นี้ก็คือว่า อะไรจะเป็นกฎตายตัวที่ วางระเบียบให้กับมนุษย์เดินตาม

ในขณะที่การวางกฎเกณฑ์ว่าอะไรควรจะเป็นอย่างไรหรือต้องเป็นอย่างไรนั้น ไร้ประสิทธิภาพในการที่จะให้มนุษย์ปฏิบัติตาม เพราะนั่นเป็นเพียงแต่ข้อเสนอที่ว่าควรจะเป็น อะไรเท่านั้น ความเป็นวัตถุวิสัย (objectivity) จึงเป็นสิ่งที่หาไม่ได้ในความเป็นกฎ เกณฑ์ของสังคม ความจำเป็นในการสร้างความเป็นวัตถุวิสัยจะทำให้ข้อเสนอแนะกลายเป็น

เป็นกฎที่มีความมั่นคงจึงเป็นสิ่งสำคัญจนกลายเป็นสิ่งจำเป็น นี่ดูจะเป็นสิ่งที่มีความสำคัญยิ่งกว่าการสร้างพลังในการบังคับและติดตามผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น เพราะการติดตามตรวจสอบความประพฤติอยู่ตลอดเวลาเป็นสิ่งที่ไม่คุ้มค่าในทางเศรษฐศาสตร์¹² เพราะอย่างน้อยๆ ที่สุดก็ไม่มีใครติดตามผู้คนเข้าไปในที่ลับตาหรืออาณาเขตส่วนตัว เช่น พฤติกรรมทางเพศในห้องนอน ในห้องส้วม เป็นต้น การนำเอาหลักประพฤติปฏิบัติไปโยงเข้ากับความจริงจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญในการสร้างความมั่นคงให้กับกฎ การยืนยันหยัดความเป็นจริงในทางสังคม (social fact) มากกว่าการเป็นข้อเสนอที่มีความเป็นนามธรรมหรือหาตัวตนไม่ได้เป็นสิ่งที่ปรากฏให้เห็นในงานของ Emile Durkheim เป็นต้น

ตามความคิดของ Michel Foucault แล้ว ก่อนหน้าศตวรรษที่สิบแปดสถานะของจริยธรรมไม่ได้มีความเกี่ยวข้องกับโลกแห่งความจริง (truth) ความจริงไม่ใช่เงื่อนไขของศีลธรรมหรือจริยธรรมแต่อย่างใด แต่ถึงกระนั้นก็ตีความจริงได้กลายมาเป็นเงื่อนไขสำคัญของการมีจริยธรรมและศีลธรรมในสภาวะสมัยใหม่ ความดีงามของการมีศีลธรรมไม่ได้รับการสร้างหรือรองรับความชอบธรรมจากความจริง โดยเฉพาะความจริงที่เกิดขึ้นจากความรู้ที่เกี่ยวข้องกับสรรพสิ่งต่างๆ ภายใต้ความต้องการที่จะเข้าถึงความจริงทำให้เป้าหมายและรากฐานของวิถีทาง (means) ที่จะเข้าถึงความจริงนั้นกลับไปอยู่ที่ญาณวิทยา (epistemology)¹³ ทั้งนี้ก็เพื่อที่จะได้ความจริงที่ถูกต้อง

ภายใต้เงื่อนไขของการแสวงหาความจริงทำให้สิ่งที่ปรากฏให้เห็นเป็นส่วนสำคัญของการนำไปศึกษาเพื่อเข้าถึงความจริงแท้ที่ซ่อนอยู่เบื้องหลังของสิ่งที่ปรากฏเห็นสภาวะสมัยใหม่ (modernity) จึงต้องการที่จะเปิดเผยถึงความลับต่างๆ ที่ซ่อนอยู่เบื้องหลัง¹⁴ เช่น งานของ Karl Marx กับการเปิดเผยถึงกลไกของระบบทุนนิยม Sigmund Freud กับสภาวะจิตไร้สำนึกที่ซ่อนอยู่เบื้องลึก Claude Levi-Strauss กับการเปิดเผยตรรกะของความคิดของคนป่าและคนที่มีการยอมรับว่าไม่มีความแตกต่างกัน เป็นต้น

¹² Michel Foucault, *Discipline and Punish: The Birth of Prison*, (London: Allen Lane, 1977), p. 81.

¹³ ดู Klaus Christian Kohnke, *The Rise of Neo-Kantianism: German Philosophy between Idealism and Positivism*, translated by R. J. Hollingdale, (Cambridge: Cambridge University Press, 1991).

¹⁴ นี่เป็นจุดที่ Slavoj Zizek นำมาใช้ในการอธิบายความแตกต่างระหว่างสมัยใหม่และหลังสมัยใหม่ ดู Slavoj Zizek, "The Obscene Object of Postmodernity", in *The Zizek Reader*, edited by Elizabeth Wright and Edmond Wright, (Oxford: Basil Blackwell, 1999), pp. 37-52.

ดังนั้นการที่มีอะไรบางอย่างที่ถือว่าเป็นสิ่งที่เบี่ยงเบนก็แสดงให้เห็นว่าต้องมีอะไรบางอย่างอยู่เบื้องหลังกำหนดอยู่ นี่เป็นความลับดำมืดที่ต้องการการเปิดเผยเพื่อให้รู้ถึงสาเหตุ (cause) การที่จะเข้าถึงสิ่งต่างๆ เหล่านี้จำเป็นที่จะต้องรู้ความจริงเกี่ยวกับเงื่อนไขของพฤติกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้น เช่น อะไรเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมที่เบี่ยงเบน หรือเป็นพฤติกรรมไม่ได้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของ Rationality (อันเป็นแนวความคิดที่ไม่สามารถแปลเป็นไทยได้ว่าเป็นเหตุผลเสมอไป เพราะการแปลว่าเป็นเหตุผลหรือเหตุนำไปสู่ผลนั้นเป็นเพียงแค่แนวความคิดของ J. Gottfried Leibniz ในฐานะผู้ที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้ค้นพบหลักการเรื่อง Reason¹⁵ ในแบบไม่ได้ใช้ Logos ในความหมายที่เป็นเรื่องของภาษาตามความหมายของกรีกโบราณอีกต่อไป เพราะ Leibniz ยังกล่าวต่อไปอีกว่า “ไม่มีผลใดที่ไม่มีเหตุ” สถานะของ Ratio อันเป็นศัพท์ในภาษาละตินกลายเป็นเรื่องของสาเหตุ (causality) นักปรัชญาอย่าง Martin Heidegger ให้ความเห็นว่า Leibniz เป็นผู้สร้างจุดจบให้ Logos ในความหมายแบบดั้งเดิม¹⁶ การเปลี่ยนแปลงนี้ทำให้ Logos หรือ Ratio หรือ Reason เท่ากับสาเหตุ ด้วยความที่ Leibniz เป็นพวกจักรกลนิยม (mechanist) ที่ยอมรับการอธิบายการเคลื่อนไหวของสรรพสิ่งต่างๆ ตามหลักฟิสิกส์¹⁷)

การกักขังและการลงโทษพฤติกรรม “ผิดปกติ” ซึ่งไม่ได้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของ Rationality นั้นถือได้ว่าเป็นมาตรฐานสำคัญในการกำหนดการเบี่ยงเบน ทั้งนี้พฤติกรรมมนุษย์ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความสามารถในการที่ปัจเจกชนจะมีความสามารถในการรับผิดชอบต่อสิ่งที่ตนกระทำ อันเป็นการกระทำที่อยู่ภายใต้การใช้ Rationality โดยการมี Rationality นี้เป็นสิ่งที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการกำหนดความเป็นปัจเจกชน เพราะสถานะของความเป็นปัจเจกชนไม่ใช่ว่าจะทำอะไรก็ได้ ปัจเจกชนจะต้องมีความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง ไม่ว่าการกระทำนั้นจะเป็นการกระทำแบบใดก็ตาม ความรับผิดชอบนั้นจะมิอยู่ได้ก็ต่อเมื่อปัจเจกชนเหล่านั้นมีสติ ไม่ใช่ขาดสติ โดยความรับผิดชอบนี้จะต้องเกิดขึ้นจากปัจจุบันไปจนถึงอนาคต

¹⁵ Martin Heidegger, *The Metaphysical Foundation of Logic*, translated by Micheal Heim, (Bloomington: Indiana University Press, 1984), p. 109.

¹⁶ Martin Heidegger, *The Principle of Reason*, translated by Reginald Lilly, (Bloomington: Indiana University Press, 1996), p. 55.

¹⁷ Christia Mercer and R. C. Sleight, Jr., “Metaphysics: The Early Period of the Discourse on Metaphysics” in *The Cambridge Companion to Leibniz*, ed. By Nicolas Jolley, (Cambridge: Cambridge University Press, 1995), p. 71.

ถ้าจะกล่าวอีกนัยหนึ่งความรับผิดชอบนี้จะต้องครอบคลุมไปถึงอนาคตอันดำมืดที่ไม่มีใครรู้ว่าอะไรจะเกิดขึ้น เพราะไม่มีมนุษย์คนใดสามารถที่จะรู้ถึงอนาคตได้ นี่เป็นภาระอันใหญ่หลวงของความเป็นปัจเจกชนที่จะต้องแบกรับภาระที่ตนเองไม่มีวันรู้ว่าอะไรจะเกิดขึ้นในอนาคต ในแง่นี้ความเป็นปัจเจกชนจึงเต็มไปด้วยความเสี่ยง ความเสี่ยงจึงเป็นเงื่อนไขของความเป็นปัจเจกชน ความรับผิดชอบของปัจเจกชนนี้เป็นความรับผิดชอบที่มีต่อการกระทำของตนเองและเป็นสิ่งที่ถือได้ว่ามีกำเนิดมาจากสาเหตุของการกระทำ¹⁸ ในตัวของปัจเจกชนนั่นเอง แม้ว่าจะได้รับอิทธิพลจากภายนอก แต่การกระทำทั้งหมดเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากการกระทำของปัจเจกชนนั่นเองในการตัดสินใจอย่างเสรีว่าจะทำอะไรลงไป

โดยสาเหตุของการกระทำนี้จะเป็นสิ่งที่ซ่อนลึกลงข้างในความคิดของปัจเจกชนเองที่ต้องการการค้นพบ (discovery) ว่าอะไรเป็นสิ่งที่ทำให้ปัจเจกชนกระทำการแบบนั้น ในแง่นี้การตรวจสอบจิตสำนึกหรือสภาวะจิตที่อยู่ภายในของร่างกายจึงกลายเป็นสิ่งที่มีความสำคัญในการตรวจสอบพฤติกรรมที่เบี่ยงเบน การตรวจสอบนี้เป็นผลพวงของการให้ความสำคัญในเรื่องของความคิด จิตใจ มากกว่าที่จะเป็นร่างกาย ทั้งนี้พฤติกรรมของมนุษย์ในการแสดงความเป็นปัจเจกชนนั้นจะต้องแสดงโดยผ่านการกระทำที่กลั่นกรองมาด้วยความคิดมากกว่าการกระทำที่เกิดขึ้นจากแรงขับของร่างกายอันเป็นสิ่งที่คริสต์ศาสนากล่าวว่าเป็นสิ่งที่ชั่วร้ายซึ่งก็หมายถึงการกระทำที่เบี่ยงเบนผิดแผกไปจากความต้องการและความคาดหมายของศาสนา

พฤติกรรมเบี่ยงเบนอันเป็นสิ่งที่ไม่ได้ไปตามความคาดหมายหรือความอยากจึงต้องการความรู้บางประเภทมาตรวจสอบการกระทำที่ผิดเพี้ยนไปจากความคาดหวัง จิตวิทยากลายเป็นส่วนสำคัญของกระบวนการทางกฎหมายโดยเฉพาะอย่างยิ่งในต้นศตวรรษที่สิบเก้า เช่นผู้หญิงอย่าง Catherine Zegler จากประเทศออสเตรียฆ่าลูกนอกสมรส แต่เธอก็สามารถที่จะพ้นโทษได้ด้วยกรออ้างว่าเป็นบ้า แต่เธอเองก็อาจจะอยู่ในคุกต่อ เพราะเธอคิดว่าถ้าไม่เช่นนั้นก็จะกระทำความผิดอีก อีกสิบเดือนต่อมาเธอมีลูก แต่เธอก็ฆ่าลูกอีกเธอให้เหตุผลว่าเธอท้องเพื่อที่จะได้ฆ่าลูกอีกในที่สุดเธอถูกตัดสินประหารชีวิตหรือในบางกรณีในช่วงของความอดอยากก็จะมีกรฆ่าลูกสาวในขณะที่สามีไม่อยู่ หลังจากฆ่าเสร็จก็เอาขาของลูกสาวไปทำน้ำแกง เป็นต้น พฤติกรรมต่างๆ เหล่านี้ถือว่าเป็นสิ่งที่ผิดปกติ

¹⁸ Michel Foucault, "About the Concept of the 'Dangerous Individual-in Nineteenth-Century Legal Psychiatry'", in James D. Faubion, ed., *Michel Foucault: Power, The Essential Works of Foucault, 1954-1984, Vol. III* (New York: The New Press, 2000), p.196.

สภาวะพิเศษของพฤติกรรมผิดปกติที่เกิดขึ้นกลายมาเป็นประเด็นในการศึกษาพัฒนาขึ้นมาเป็นความรู้พิเศษอันได้มาจากพฤติกรรมพิเศษต่างๆ เหล่านี้คำศัพท์ต่างๆ ก็เกิดขึ้นมากมาย เช่น Necrophilia (1840) Kleptomania (1860) Exhibitionism (1876)¹⁹ วิชาการทางการแพทย์จึงมีความแนบแน่นกับกระบวนการทางกฎหมาย และรวมไปถึงกลไกของการควบคุมทางศีลธรรม โดยความสัมพันธ์นี้เริ่มต้นมีความสำคัญในยุโรปตะวันตกตั้งแต่ศตวรรษที่สิบแปด²⁰ ปัญหาของพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนาไม่ได้จำกัดอยู่กับกรณีของอาชญากรรมที่สิ้นสะเทือนประชาชนอีกต่อไป เช่น การฆ่าคนในครอบครัว เป็นต้น แต่รวมไปถึงพฤติกรรมอื่นๆ ที่ถูกจัดให้ถือว่าเป็นสิ่งผิดปกติ พฤติกรรมผิดปกติเหล่านี้เป็นสิ่งที่หลอกหลอนคนในปลายศตวรรษที่สิบเก้า

III

ทั้งนี้ Foucault²¹ เห็นว่าการจัดประเภทของพวกผิดปกตินั้นเกิดขึ้นจากแนวความคิดสามประเภทด้วยกันคือ

1. มนุษย์สัตว์ประหลาด (human monster) สำหรับในสังคมโบราณการกำหนดความประหลาดนี้อยู่ภายใต้กรอบของกฎหมายที่เป็นทั้งกฎหมายสังคมและธรรมชาติ มนุษย์สัตว์ประหลาดจึงถูกกำหนดจากกรอบของกฎหมายและสภาวะทางชีววิทยา มนุษย์สัตว์ประหลาดจึงเบี่ยงเบนออกจากมาตรฐานสองอย่างด้วยกันนั่นก็คือ กฎหมายของสังคมและหลักทางชีววิทยา ทั้งนี้มนุษย์ประหลาดเหล่านี้สร้างปัญหาให้กับระเบียบการดำเนินชีวิตทางสังคม เช่น การแต่งงานจะเป็นไปได้อย่างไรในกรณีของกะเทย (hermaphrodite) ที่มีอวัยวะเพศทั้งสองอย่างในเวลาเดียวกัน สถานะของบุคคลต่างๆ เหล่านี้จึงกลายเป็นบุคคลอันตราย (dangerous individual)

¹⁹ Michel Foucault, "About the Concept of the 'Dangerous Individual-in Nineteenth Century Legal Psychiatry'", p. 191.

²⁰ Thomas W. Laquer, *Solitary Sex: A Cultural History of Masturbation*, (New York: Zone Books, 2003), p. 16 และดู Jean Stengers & Anne Van Neck, *Masturbation: The History of a Great Terror*, translated by Kathryn A. Hoffmann, (New York: Palgrave, 2001)

²¹ Michel Foucault, "The Abnormals", in Paul Rabinow, ed. *Michel Foucault: Ethics, Subjectivity and Truth, The Essential Works of Foucault, 1954-1984, Vol. I*, (New York: The New Press, 1997), pp. 51-55.

2. บุคคลที่ไม่สามารถแก้ไขได้ (incorrigible) แม้ว่าต้องการที่จะปรับตัวแก้ไขก็ตาม เช่นในกรณีของ Catherine Zegler เป็นต้น สำหรับ Foucault ความคิดที่ว่าคนบางประเภทไม่สามารถที่จะแก้ไขได้นั้นเจริญเติบโตมาพร้อมกับความคิดเรื่องการสร้างวินัย เพราะถ้าวินัยไม่สามารถที่จะแก้ไขได้แล้วก็หมายความว่าบุคคลเหล่านั้นเป็นอันตราย และเป็นบุคคลที่ถูกจัดให้อยู่ในพื้นที่ที่เป็น “ลบ”

การขยายตัวของความคิดเรื่องวินัยเป็นสิ่งที่ได้รับความนิยมอย่างมากในศตวรรษที่สิบเจ็ดและสิบแปดทั้งในโรงเรียน ทหาร และโรงงาน ตลอดจนขยายตัวเข้าไปในสถาบันครอบครัว วินัยเป็นกลไกสำคัญในการสร้างสภาวะปกติและบรรทัดฐานให้กับบุคคล โดยกลไกของการใช้วินัยนี้เป็นสิ่งที่อยู่นอกเหนือของอำนาจทางกฎหมาย วินัยเป็นกลไกทางอำนาจที่ไม่ต้องการอำนาจจากภายนอกแบบกฎหมายที่ผูกติดอยู่กับความเป็นองค์อธิปัตย์ (sovereignty)

แม้ว่าคนเหล่านี้อาจจะไม่มีหนทางที่จะแก้ไขได้ แต่เป้าหมายสำคัญก็คือต้องแก้ไขบุคคลต่างๆ เหล่านี้ด้วยดี เมื่อแก้ไขไม่ได้แล้วสถานกักกันก็เป็นสถาบันสำคัญในการจัดการกับคนเหล่านี้ สถาบันการกักกันเกิดขึ้นอย่างแพร่หลายมากในศตวรรษที่สิบเจ็ด สถาบันการกักกันมีไว้เพื่อทำให้บุคคลอันตรายต่างๆ เหล่านี้ปรับปรุงตัวให้ดีขึ้น และให้บุคคลเหล่านี้รู้สึกในความผิดของตนเองเพื่อที่จะทำให้ตัวรู้สึกที่ดีขึ้น

3. Onanism แนวความคิดอันนี้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในราวศตวรรษที่สิบแปด แนวความคิดนี้เป็นเรื่องของเพศและสถาบันครอบครัว สำหรับในส่วนของครอบครัวเป็นเรื่องของการควบคุมพฤติกรรมทางเพศที่ไม่ต้องการให้สามีและภรรยามีการร่วมเพศโดยไม่มีกการที่ผู้ชายหลั่งน้ำอสุจิออกช่องคลอด สิ่งที่ประพฤติกฎปฏิบัติกันอยู่ก็คือ *Coitus Interruptus* หรือการที่ผู้ชายหลั่งน้ำอสุจินอกช่องคลอด นี่เป็นการกระทำที่ผิดหลักคริสต์ศาสนาที่เป้าหมายหลักของการร่วมเพศนั้นอยู่การมีลูก (procreation) แต่เพียงอย่างเดียว ส่วนการมีความสุขทางเพศเป็นสิ่งที่ถือว่าเป็นบาป ดังนั้นการไม่หลั่งน้ำอสุจิเข้าไปในช่องคลอดจึงถือได้ว่าไม่แตกต่างไปจากการสำเร็จความใคร่ด้วยตนเอง การกระทำดังกล่าวถือเอา เป็นการสร้างมลภาวะให้กับตัวเอง (self-pollution)²²

เมื่อการสำเร็จความใคร่เป็นสิ่งที่ปัญหาทำให้การควบคุมและตรวจตราการสำเร็จความใคร่เป็นสิ่งจำเป็นในจำนวนนี้เด็กวัยรุ่นก็เป็นเป้าหมายสำคัญเพราะเป็นกลุ่มแรกๆ

²² Thomas W. Laquer, *Solitary Sex: A Cultural History of Masturbation*, p. 25.

ที่จะต้องเผชิญบาปแห่งธรรมชาติ ในขณะที่เดียวกันก็ได้มีความคิดเกี่ยวกับการจัดการดูแลเด็กแบบใหม่เกิดขึ้น เพราะบรรดาลูกสาวลูกชายได้กลายมาเป็นศูนย์กลางสำคัญของการเอาใจใส่ดูแลของสถาบันทางสังคมการเมือง สิ่งที่มีความสำคัญในการเอาใจใส่ดูแลเด็กก็คือร่างกายและสุขภาพ อย่างไรก็ตามความคิดแบบนี้มีรากฐานมาจากการปฏิรูปศาสนา (Reformation) ที่มีเป้าหมายในการสร้างและควบคุมจิตสำนึก เน้นถึงการให้การศึกษาโดยกระบวนการศึกษาเพื่อเข้าถึงสภาวะปัญหาต่างๆ นั้นสามารถที่จะกระทำได้โดยผ่านเทคนิคของการสารภาพ (confession) และการสอบสวนพฤติกรรมต่าง ๆ

ภายใต้ความต้องการที่จะควบคุมและชำระล้างจิตสำนึกนี้เองที่พัฒนาไปสู่การต่อสู้เพื่อกำจัดและแก้ไขพฤติกรรมในการสำเร็จความใคร่ด้วยตนเอง การรณรงค์จัดการเรื่องการสำเร็จความใคร่ด้วยตนเองโดยผ่านความรู้ทางการแพทย์ปรากฏขึ้นในอังกฤษในราวปี 1710 ตามมาด้วยเยอรมนีและฝรั่งเศสในปี 1760 เป้าหมายหลักของการจัดการเรื่องการสำเร็จความใคร่ด้วยตนเองไม่ใช่เพียงแค่จัดการควบคุมเด็กเท่านั้น แต่เป็นเรื่องของครอบครัวอีกด้วย เพราะครอบครัวจะเป็นสถาบันที่ต้องเลี้ยงดูเด็ก

เพศเป็นปัญหาซึ่งในที่สุดแสดงออกถึงความไร้ระเบียบจะมีผลกระทบต่อส่วนต่างๆ ของชีวิตมนุษย์ อย่างไรก็ตามนี้ไม่ได้หมายความว่า การควบคุมเรื่องเพศจะไม่เป็นประเด็นในสังคมแบบอื่นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งก่อนหน้าสภาวะสมัยใหม่ เพียงแต่ว่าการควบคุมเรื่องเพศเป็นสิ่งที่แปรผันกันไปในแต่ละสังคม เช่น สังคมกรีกโบราณกลับเห็นว่าการสำเร็จความใคร่ด้วยตนเองเป็นพฤติกรรมของพาสมาทมากกว่าที่จะเป็นพลเมืองเสรี²³ ดังนั้นเรื่องการสำเร็จความใคร่ด้วยตนเองเป็นเรื่องทางชนชั้นมากกว่าที่จะเป็นปัญหาของการปฏิบัติตนให้มีความบริสุทธิ์แบบในคริสต์ศาสนา

เด็กในฐานะที่เป็น “ทรัพยากรมนุษย์” อันเป็นแนวความคิดที่สำคัญของศตวรรษที่สิบแปด²⁴ ทำให้เด็กๆ ที่ไม่ดูแลร่างกายของตนเองก็จะทำให้พ่อแม่ถูกตำหนิ นี่เป็นการเปลี่ยนแปลงที่มีความสำคัญมากในการจัดระเบียบความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่และเด็ก

²³ Michel Foucault, “Sexuality and Solitude” in Paul Rabinow, ed. *Michel Foucault: Ethics, Subjectivity and Truth, The Essential Works of Foucault, 1954-1984, Vol. I*, (New York: The New Press, 1997), p. 185.

²⁴ Michel Foucault, “Governmentality” in James D. Faubion, ed., *Michel Foucault: Power, The Essential Works of Foucault, 1954-1984, Vol. III*, (New York: The New Press, 2000)

การปล่อยให้เด็กตกอยู่ภายใต้การดูแลของคนอื่นๆ กลายมาเป็นปัญหา แม่นมม พยาบาล ฯลฯ บุคคลต่างๆ เหล่านี้ไม่สามารถที่จะทำหน้าที่ได้เท่าพ่อแม่²⁵ นี่เป็นจุดเริ่มต้นของความคิดในเรื่องของการเลี้ยงดูลูกด้วยตนเองของพ่อแม่ ทั้งนี้สำหรับในครอบครัวของชนชั้นสูงโดยเฉพาะอย่างยิ่งระดับเจ้าแล้วก็ไม่มีการที่จะเลี้ยงดูด้วยตนเอง

บทบาทแบบที่พ่อแม่ต้องให้ความสำคัญแก่เด็กๆ เป็นความสัมพันธ์ที่กลับหัวกลับหางจากวิถีคิดแบบเดิมที่ลูกๆ จะต้องทำหน้าที่ต่อพ่อแม่มากกว่าที่พ่อแม่จะมีหน้าที่ต่อลูกๆ การเปลี่ยนแปลงนี้ทำให้เด็กๆ กลายเป็นศูนย์กลางของครอบครัวมากกว่าที่จะเป็นพ่อแม่แบบเดิม เรื่องของสุขอนามัยเป็นปัจจัยสำคัญของความสำคัญของเด็กและครอบครัว ความสำคัญของการมีการสัมผัสทางร่างกายระหว่างกัน การควบคุมการสำเร็จความใคร่จึงเป็นการแสดงออกถึงความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างความรู้ทางการแพทย์ ครอบครัว และเด็ก

ความสัมพันธ์ทางครอบครัวที่เหนียวแน่นจึงเป็นความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่สร้างความซับซ้อนให้กับมวลสมาชิก เพราะในขณะที่อำนาจของพ่อแม่ก็ยังคงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ แต่ในขณะที่เดียวกันเด็กๆ ก็จะมีความเป็นศูนย์กลาง การเพิ่มอำนาจและการให้ความสำคัญแก่เด็กนั้นนับเป็นการสร้างศูนย์กลางอำนาจที่เพิ่มขึ้นภายในครอบครัว ดังนั้นอำนาจจึงมีอยู่หลายๆ อันภายใต้สภาวะของการเป็นครอบครัวที่มีพื้นที่จำกัด ครอบครัวภายใต้สภาวะสมัยใหม่ (modernity) จึงเต็มไปด้วยการต่อสู้ทางอำนาจ อำนาจที่เกิดจากเด็กและพ่อแม่ที่ต่างฝ่ายต่างก็มีอำนาจมาใกล้เคียงกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของการใช้อำนาจต่อกันโดยผ่านกลไกของอารมณ์แห่งความรัก²⁶ ทั้งนี้ความรักทางอารมณ์เหล่านี้ก็จะแสดงออกโดยผ่านความห่วงใยที่พ่อแม่มีต่อสุขอนามัยของลูกๆ แต่การดูแลนี้มิได้จำกัดอยู่แต่ในระดับของร่างกายเท่านั้น แต่ยังคงรวมส่วนของจิตและวิญญาณเข้าไปด้วยดังจะเห็นได้จากความสัมพันธ์ทางเพศภายในครอบครัวก็กลับถูกควบคุมแม้กระทั่งในระดับของความฝัน

²⁵ Jacques Donzelot, *The Policing of Families*, translated by Robert Hurley, (New York: Random House, 1979)

²⁶ ดู Thanee Wongyannava, *Policing the Imagined Family and Children in Thailand: From Family Name to Emotional Love*, Paper presented at the International Symposium on Imagining Communities: Ethnographic Approaches in South-East Asia, at the National Museum of Ethnology, Osaka, Japan, 17-18 November 2003

เมื่อมีความต้องการที่จะควบคุมระดับจิตใจทำให้ความฝันกลายเป็นสิ่งที่ เป็นปัญหา โดยเฉพาะอย่างยิ่งความฝันที่เกิดขึ้นกับบุคคลภายในครอบครัว สำหรับ Freud การฝันว่า ได้ร่วมเพศกับบุคคลในครอบครัวเดียวกันแสดงให้เห็นถึงความต้องการทางเพศที่จะละเมิดหลักความสัมพันธ์ทางเพศในครอบครัว อย่างไรก็ตามการตีความความฝันแบบนี้จะคิดเป็นแบบอื่นๆ ได้ยาก เพราะการร่วมเพศภายในครอบครัวเป็นข้อห้ามสำคัญ (incest taboo) ที่มีจะมีการลงโทษอย่างรุนแรง นอกจากนั้นภายในกรอบความคิดของศาสนาคริสต์ที่เน้นถึงความซื่อสัตย์ การมีผัวเดียวเมียเดียว (monogamy) ก็ทำให้ความฝันเรื่องการร่วมเพศภายในครอบครัวนี้เป็น การละเมิดข้อห้ามที่สำคัญของระบบครอบครัว แม้ว่านั่นจะเป็นเพียงในระดับของความฝันก็ตาม ในขณะที่ความหวาดวิตกที่มีต่อเรื่องเพศอันเป็นประเด็นที่คริสเตียนให้ความสำคัญ ด้วยความหวาดวิตกต่อเรื่องเพศนี้เองได้ทำให้เพศกลายเป็นประเด็นสำคัญในทางศาสนาและไล่มาจนถึงแนวทางของจิตวิเคราะห์

นับตั้งแต่ปฐมกาลแล้วการที่ Adam เอาไปไม่ปิดอวัยวะเพศแสดงให้เห็นว่า ร่างกายของเขาไม่เชื่อฟังพระเจ้าผู้เป็นเจ้าของร่างกายจึงเป็นส่วนที่เลื่องไม่เชื่อ *การใส่เสื้อผ้าจึงเป็นไปเพื่อปกปิดความละอายและเป็นการแสดงออกถึงบาปของมนุษย์มากกว่าที่จะเป็นเรื่องของการตอบสนองความจำเป็นของปัจจัยสี่* สำหรับ Foucault แล้วเขาเห็นว่า ในแง่นี้เรื่องเพศจึงแสดงสัญลักษณ์ของการกบฏต่อพระเจ้าผู้เป็นเจ้าของ การแข็งตัวของอวัยวะเพศ (ชาย) ที่ St. Augustine อธิบายไว้จึงแสดงถึงการแข็งขันต่อพระเจ้าผู้เป็นเจ้าของ โดยพลังนี้ Augustine เรียกว่า Libido ซึ่งแสดงให้เห็นถึงเจตนาของมนุษย์ที่อยู่นอกเหนือการควบคุมของพระเจ้า²⁷ ในแง่นี้ถ้าจะกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ นี่เป็นความพยายามที่จะหลุดออกจากกรอบของความเป็นธรรมชาติ เพราะธรรมชาติในกรอบคิดดั้งเดิมของคริสต์ศาสนาก็คือพระเจ้า การเอาชนะธรรมชาติก็เป็นเป้าหมายสำคัญของการเป็นมนุษย์ ทั้งนี้ความเป็นมนุษย์จะต้องพยายามที่จะแข็งขันต่อธรรมชาติ เช่น การควบคุมไม่ให้อวัยวะเพศแข็งตัว

ในขณะที่คริสต์ศาสนาให้ความสำคัญเกี่ยวกับเรื่องการแข็งตัวของอวัยวะเพศ นักปรัชญาในศตวรรษที่สามอย่าง Artemidorus ผู้ไม่ใช่คริสเตียนกลับให้ความสำคัญแก่การสอดใส่ (penetration) นอกจากนั้นเขาก็ตีความความฝันว่า การมีความสัมพันธ์ทางเพศกับแม่แสดงให้เห็นว่าบุคคลผู้นั้นจะได้เป็นผู้ยิ่งใหญ่ เพราะแม่เป็นสัญลักษณ์ของเมืองหรือประเทศ สำหรับ Artemidorus ความฝันไม่ได้เกี่ยวข้องกับเรื่องว่าบุคคลจะมีความสัมพันธ์ทางเพศกับชายหรือหญิง แต่กลับอยู่ที่สถานะทางสังคม เช่น รวย จน มากกว่า²⁸

²⁷ Michel Foucault, "Sexuality and Solitude" p. 182.

²⁸ Michel Foucault, "Sexuality and Solitude" p. 180.

การเปลี่ยนแปลงมาตรฐานของความประพฤติจึงเป็นผลผลิตทางประวัติศาสตร์ที่สามารถรองรับจากโครงสร้างสังคม และวิทยาการต่างๆ ด้วยความสำคัญและพัฒนาการของวิทยาการหรือวิชา/วินัย ความรู้ต่างๆ เหล่านี้เมื่อจัดทำมาตรฐานทางศีลธรรมกลายเป็นมาตรฐานที่มีความเป็นวัตถุวิสัยภายใต้เงื่อนไขของสภาวะสมัยใหม่ทำให้ความประพฤติต่างๆ ที่เคยมีลักษณะที่เป็นเรื่องของอัตวิสัยมีความเป็นวัตถุวิสัย การเปลี่ยนแปลงนี้ทำให้ดูเหมือนว่าความต้องการสร้างกฎทางศีลธรรม (moral law) ที่มีความใกล้เคียงกับความเป็นกฎธรรมชาติ (natural law) มีความเป็นจริงได้มากขึ้น เมื่อเป็นกฎธรรมชาติก็เป็นสิ่งที่ไม่สมควรที่จะละเมิด

ในขณะที่เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงธรรมชาตินับตั้งแต่สังคมเกษตรเริ่มพัฒนาขึ้นมาขึ้นนั้นก็กลับแสดงให้เห็นถึงการละเมิดและเปลี่ยนแปลงธรรมชาตินามากกว่าที่จะเป็นการอยู่กับธรรมชาติ ทั้งนี้การคัดเลือกสายพันธุ์ไม่ว่าจะเป็นสัตว์หรือพืชก็เป็นสิ่งที่นิยมกระทำกัน เช่น การทำให้สัตว์ต่างๆ กลายพันธุ์เป็นสัตว์พื้นบ้าน การปรับปรุงสายพันธุ์พืชเพื่อการกสิกรรม เป็นต้น ในแง่นี้ความชัดเจนของการแบ่งแยกความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมกับธรรมชาติเป็นสิ่งที่หาความชัดเจนไม่ได้มานานนับเป็นหมื่นปีแล้ว ถ้าจะขยายความออกไปอีกก็คือธรรมชาติและศีลธรรมเป็นสิ่งที่แยกจากกันไม่ออก

IV

สำนักที่ดำเนินไปตามเส้นทางแบบค่านิยม (Kantian) ที่ให้ความสำคัญกับเรื่องศีลธรรมและยังต้องการการมีความเป็นวัตถุวิสัยแห่งศีลธรรมจึงเป็นสิ่งที่สามารถบรรลุได้ด้วยวิทยาการและความรู้สมัยใหม่ วิชาการสมัยใหม่จึงทำหน้าที่ประสานเข้ากับหลักศีลธรรมทางศาสนา แม้ว่าศาสนาจะไม่ได้แสดงบทบาทอย่างชัดเจนแบบเดิมก็ตาม ในแง่นี้แล้วบทบาทของการควบคุมสังคมและมนุษย์จึงไม่ได้จำกัดอยู่ที่ศาสนาแต่เพียงอย่างเดียวอีกต่อไป กลไกในการควบคุมในสภาวะสมัยใหม่กลับมีมากขึ้นโดยผ่านกลไกวินัยของความรู้สมัยใหม่ที่ยืนยันด้วยความจริงที่ปฏิเสธได้ยากวินัยของวิชาความรู้สมัยใหม่จึงดำเนินควบคู่ไปกับศีลธรรมตั้งแต่เริ่มแรกของการสถาปนาความเป็นวิชา แน่นนอนรากฐานของความคิดทางศีลธรรมเป็นสิ่งที่ปรากฏอยู่ในความคิดของนักคิดแห่งสังคมศาสตร์อย่าง

Emile Durkheim²⁹ และตลอดจนถึง Max Weber เพราะทั้งคู่ต่างก็ได้รับอิทธิพลจากพวก ค่านิยมใหม่ (Neo-Kantian)³⁰ ในแง่นี้แล้ววิชาการต่างๆ จึงหลีกเลี่ยงการสร้างจริยธรรม ไปไม่พ้น ทั้งนี้ในตัวขงวิชาการต่างๆ จึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการจัดระเบียบต่างๆ ใน สังคมให้เป็นตามเป้าหมายที่ปรารถนา

ครั้นเมื่อรัฐสมัยใหม่มีนโยบายที่จะแทรกแซงกิจกรรมต่างๆ ของมนุษย์โดยเฉพาะ อย่างยิ่งในระดับชีวิตประจำวันทางสังคมอันเป็นแนวทางที่จะเห็นได้จากแนวนโยบาย เศรษฐกิจแบบ Keynesianism ที่ปรากฏให้เห็นอย่างเด่นชัดในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ หนึ่งนั้น ก็ทำให้บทบาทของสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับความเป็นมนุษย์ (Human Sciences) ทั้งหลายมีความสำคัญมากขึ้นในฐานะกลไกสำคัญสำหรับการวางแผนที่เป็นองค์รวม (total planning)³¹ ด้วยความต้องการที่จะควบคุมเปลี่ยนแปลงสังคมการเมืองและ เศรษฐกิจในระดับรวมทั้งหมดทำให้แนวทางการศึกษาแบบสหสาขาวิชา/ “สหวินัย” (interdisciplinary) หรือสหวิทยาการ กลายเป็นประเด็นที่มีความสำคัญมากขึ้น

อย่างไรก็ตามนับตั้งแต่ทศวรรษที่ 1980 เป็นต้นมาแนวทางของการที่รัฐต้องเข้าไป ดูแลและโอบอุ้มมวลสมาชิกในสังคมหรือที่เรียกกันว่ารัฐสวัสดิการ (welfare state) เริ่มเสื่อมคลายไปอย่างมาก การเปลี่ยนแปลงนี้เป็นผลพวงของวิกฤตการณ์ทางการคลัง ของรัฐ (fiscal crisis of the state) ที่พุ่งไปให้กับการดูแลผู้คนในรัฐ ดังจะเห็นได้จาก แนวทางของรัฐบาลสหรัฐภายใต้การนำของประธานาธิบดี Ronald Reagan เช่น Reaganomics และนายกรัฐมนตรีอังกฤษ Margaret Thatcher หรือ Thatcherism ดังจะเห็นได้จากการ แปรรูปรัฐวิสาหกิจ (privatization) เป็นต้น การลดบทบาทของรัฐในฐานะ “ผู้อุปถัมภ์” (paternalistic state) ได้กลายมาเป็นแนวทางที่ได้รับการยอมรับและกระจายตัวไปตาม

²⁹ดู Ivan Strenski, “Durkheim, Disciplinary, and the “Sciences Religieuses” in *Disciplinary at the Fin de Siecle*, edited by Amanda Anderson and Joseph Valente, (Princeton: Princeton University Press, 2002)

³⁰ดูบทบาทของ Neo-Kantian ใน Klaus Christian Kohnke, *The Rise of Neo-Kantianism: German Academic Philosophy Between Idealism and Positivism*, translated by R. J. Hollingdale, (Cambridge: Cambridge University Press, 1991)

³¹Peter Wagner, *A History and Theory of the Social Sciences*, (London: Sage Publications, 2001), pp. 48-49

ประเทศต่างๆ ไม่ว่าจะประเทศพัฒนาแล้วหรือแม้กระทั่งประเทศด้อยพัฒนา จนกลายเป็นแนวทางที่มีการกล่าวกันว่า “รัฐเล็กลง” หรือไม่กี่ “รัฐอ่อนแอ” ลงซึ่งก็เป็นความคิดที่ดำเนินควบคู่ไปกับกระแสธารเรื่องโลกาภิวัตน์

การลดบทบาทของรัฐทำให้ดูราวกับว่า สถานะของขั้วเจคหรือถ้าจะกล่าวแบบเสรีนิยมก็คือปัจเจกชนนั้นมีพื้นที่ของความเป็นเอกเทศมากขึ้น แต่ในขณะเดียวกัน บทวิพากษ์ความเป็นปัจเจกชนโดยเฉพาะผลงานของพวกชุมชนนิยม (communitarianism) ก็ชี้ให้เห็นว่า การเน้นความเป็นปัจเจกชนทำให้เกิดความแตกแยกในสังคม สังคมและชุมชนจึงถูกละลาย อัตลักษณ์ของปัจเจกชนไม่สามารถเชื่อมโยงกับอะไรได้ ปัจเจกชนมีสภาพที่เหมือนกับคนๆ เดียวที่อาศัยอยู่บนเกาะ ด้วยอัตลักษณ์ที่ไม่สามารถจะสัมพันธ์กับอะไรได้ไม่เพียงแต่จะบ่อนทำลายชุมชน แต่ยังส่งผลไปสู่ความเป็นรัฐประชาชาติอีกด้วย³² ในแง่นี้ความต้องการความเป็นเอกพันธุ์ (homogenization) กลับเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมากกว่าการจำแนกแจกแจง (differentiation) ที่เกิดในระดับของความเป็นปัจเจกชน

ปัญหาของความเป็นปัจเจกชนที่มีความเป็นเอกเทศซึ่งไม่มีความสัมพันธ์กับอะไรอื่น ๆ หรือมนุษย์แบบที่อยู่คนเดียวนเกาะถูกยกให้เป็นประเด็นทางศีลธรรมของรัฐประชาชาติ ประเด็นเรื่อง ชุมชน ครอบครัว ชาติ ศาสนา กลายมาเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการสร้างความ เป็นปึกแผ่นและการควบคุมมวลสมาชิกในรัฐประชาชาติการส่งเสริม “ค่านิยมเรื่องครอบครัว” จึงเป็นประเด็นสำคัญของรัฐเสรีนิยมใหม่ (Neo-Liberal State)³³ ในแง่นี้รัฐเสรีนิยมใหม่จึงรักษาและขยายบทบาทของตัวเองโดยผ่านกลไกของครอบครัวและชุมชน ถ้าจะกล่าวอย่างง่าย ๆ ก็คือ รัฐเสรีนิยมใหม่มีความแข็งแกร่งมากขึ้นโดยใช้ตัวแทนในการควบคุมที่ผ่านครอบครัวและชุมชน

³² Micheal Hardt & Antonio Negri, *Labor of Dionysus: A Critique of the State-Form*, (Minneapolis: University of Minnesota Press, 1994), pp. 251-252.

³³ ดู Jennifer Sommerville, “The New Right and Family Politics” *Economy & Society*, Vol. 21, No. (May, 1992), 93-128; Martin Durham, “The New Right, Moral Crusades and the Politics of the Family”, *Economy & Society*, Vol. 22, No. 2 (May, 1993), 253-256; Jennifer Sommerville, “Shadow Boxing in the Family Politics: Reply to Martin Durham”, *Economy & Society*, Vol. 22, No. 2 (May, 1993), 257-262.

ชุมชนและรัฐเสรีนิยมใหม่เป็นสิ่งที่แนบแน่นกันมากกว่าที่จะกล่าวว่า รัฐและชุมชนเป็นสิ่งที่ปฏิบัติกันตามทีนิยามกล่าวกันแต่อย่างใด เพราะจะเห็นได้ว่าถ้าชาติเป็นชุมชนจินตนาการ (imagined communities)³⁴ แล้วก็หมายความว่าชุมชนและความเป็นรัฐประชาชาติเป็นสิ่งที่มีความสัมพันธ์กันอย่างหลีกเลี่ยงได้ยาก เพราะรัฐประชาชาติโดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีการศึกษาภาคบังคับก็ยิ่งจะทำให้การสร้างสรรค์แห่งความเป็นชุมชนขนาดใหญ่เป็นเรื่องที่มีความสำคัญและหลีกเลี่ยงได้ยาก ในแง่นี้ปัญญาชนและนักวิชาการจึงมีบทบาทอย่างมากในการสนับสนุนกลไกของความเป็นชุมชนโดยผ่านกลไกของความเป็นวิชา โดยทั้งหมดนี้ก็สามารถที่จะดำเนินไปอย่างสอดคล้องกับรัฐเสรีนิยมใหม่ที่ไม่สามารถแยกออกจากพวกอนุรักษนิยมใหม่ (neo-conservative) ได้อย่างง่ายๆ แบบเดิมอีกต่อไป³⁵ ในแง่นี้ความคิดแบบชุมชนนิยมจึงไม่สามารถที่จะพิจารณาอย่างง่าย ๆ ว่าเป็นแนวความคิดที่ต่อต้านรัฐแต่อย่างใด ในทางตรงกันข้ามแนวความคิดแบบชุมชนกลับเป็นกลไกสำคัญในการดำเนินของรัฐแบบเสรีนิยมใหม่

การลดบทบาทของรัฐในกรอบความคิดแบบเสรีนิยมใหม่ไม่ได้หมายความว่ารัฐจะลดเครือข่ายทางอำนาจที่สามารถที่จะกระทำโดยผ่านสถาบันอื่นๆ เช่น ครอบครัวและชุมชน การกระทำที่ผ่านชุมชนและครอบครัว³⁶ โดยผ่านวินัยทำให้ กฎหมาย ศีลธรรม กลายเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับบุคคลมากกว่าที่จะเป็นอาณาเขตของปัจเจกชนที่ไม่มีอะไรเข้ามาแทรกแซงความเป็นเอกเทศของปัจเจกชนได้วินัยกฎหมายและศีลธรรมมีความสัมพันธ์ภายใน (internal relation) มากกว่าที่จะเป็นความสัมพันธ์ภายนอก (external relation) แบบที่เสรีนิยมดั้งเดิม³⁷

³⁴ Benedict Anderson, *Imagined Communities: Reflections on the Origin and Spread of Nationalism*, Revised Edition, (London: Verso, 1991)

³⁵ ดู ธเนศ วงศ์ยานนาวา, “มิเชล ฟูโก้ และอนุรักษนิยมใหม่”, *วารสารเศรษฐศาสตร์การเมือง*, ปีที่ 3, ฉบับที่ 3 (มีนาคม 2527), หน้า 16-37.

³⁶ สำหรับในเรื่องของการควบคุมครอบครัวนั้นเป็นกลไกสำคัญของรัฐสมัยใหม่ในการควบคุมประชากร เช่น การตรวจโรคก่อนการสมรส ได้รับการรณรงค์จากหน่วยราชการในช่วงปี 2484 เป็นต้น ดู ก้องสกุล กวินวิฑูล, *การสร้างร่างกายพลเมืองไทยในสมัยจอมพล ป. ติบูลสงคราม พ.ศ. 2481-2487*, วิทยานิพนธ์มานุษยวิทยา มหาวิทยาลัย คณะสังคมวิทยา มหาวชิวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2546

³⁷ Micheal Hardt & Antonio Negri, *Labor of Dionysus: A Critique of the State-Form*, p. 253.

สำหรับความสัมพันธ์ภายนอกระหว่างศีลธรรมและความรู้นั้นตั้งอยู่บนพื้นฐานของ ความเข้าใจและแรงปรารถนา (desire) ที่จะให้ความรู้อยู่ในฐานะที่เป็นกลาง สถานะของ ความรู้ที่เป็นกลางเป็นความรู้ที่ปราศจากค่านิยม ปลอดจากการตัดสินประเมินค่า ทั้งหมดนี้ แสดงสถานะของความรู้ว่ามีความเป็นเอกเทศ ในทำนองเดียวกันกับความเป็นปัจเจกชนที่ ไม่ได้เกี่ยวข้องกับส่วนอื่นๆ ของสังคม ภายใต้ความเป็นกลางของรู้นี้เองก่อให้เกิด การเรียกร้อง “ความรู้คู่กับคุณธรรมหรือศีลธรรม” ซึ่งก็แสดงให้เห็นความพยายามที่จะ สร้างความต่อเนื่องของความรู้กับส่วนอื่นๆ ของรัฐประชาชาติ การเรียกร้องดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงพลังทางศีลธรรมเช่นเดียวกันกับการจัดระเบียบสังคมในรูปแบบต่างๆ ที่ไม่ได้ จำกัดอยู่เพียงแคในอาณาเขตของกระทรวงมหาดไทย

การสร้างความต่อเนื่องให้ปัจเจกชน (หรือปัจเจก) (subject) กับส่วนอื่นๆ ของรัฐ ประชาชาติ (nation-state) ยังดำรงอยู่ในความเป็นวิชาหรือวินัย สถาบันที่ผลิตความรู้ที่ รองรับความเป็นวิชาจึงมีบทบาทอย่างสำคัญในภายใต้กลไกของวินัยสำหรับการผลิตความรู้ ที่ดำเนินควบคู่ไปกับศีลธรรมวิชาที่มีความเป็นวินัยจำแนกและจัดประเภทสรรพสิ่งต่างๆ ให้เป็น “สิ่งปกติ” (normal) แต่ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในส่วนแรกว่า ความเป็นปกติ เป็นการกำหนด ค่านิยมในเชิงศีลธรรมไปในตัว ภายใต้วิชาที่มีความเป็นวินัยทำให้ “ความรู้คือศีลธรรม” มีความเป็นไปได้มากขึ้น การเป็นวินัยของวิชาในฐานะความสัมพันธ์ทางอำนาจจึงเป็นความ รู้และศีลธรรมไปพร้อมๆ กัน ความรู้ในฐานะที่เป็นวิชาจึงเป็นกระบวนการของการสร้าง ศีลธรรมไปในตัวมากกว่าที่จะขาดความเป็นศีลธรรม ความรู้ในฐานะที่เป็นวิชาจึงเป็นสิ่งที่คู่ กับคุณธรรมมาโดยตลอด เพียงแต่ว่าคุณธรรมและศีลธรรมเหล่านี้เป็นของชนชั้นใด ต่างหาก